ISBN 978-86-7738-089-2

STEVAN LILIĆ • DRAGAN PRLJA PRAVNA INFORMATIKA VEŠTINA

PRAVNA INFORMATIKA VEŠTINA

INTERNET ZA PRAVNIKE

PROF. DR STEVAN LILIĆ
DR DRAGAN PRLJA

Prof. dr STEVAN LILIĆ
Pravni fakultet Univerziteta u Beogardu
dr DRAGAN PRLJA
Institut za uporedno pravo

PRAVNA INFORMATIKA
VEŠTINA

INTERNET ZA PRAVNIKE

DOSIJE
BEOGRAD
2008

Prof. dr Stevan Lilić
dr Dragan Prlja

Prof. dr Stevan Lilić
dr Dragan Prlja

PRAVNA INFORMATIKA - VEŠTINA (INTERNET ZA PRAVNIKE)
Univerzitetski udžbenik

LEGAL INFORMATICS SKILLS (INTERNET FOR LAWYERS)
University textbook

Izdavač:
Pravnici za demokratiju (LawDem)
Dosije

Publisher:
Lawyers for Democracy (LawDem)
Dosije

© Copyright
LawDem, Pravnici za demokratiju (www.lawdem.org) i Dosije 2008. Sva prava zadržana. Nijedan deo ove publikacije ne može biti reprodukovan, ni na bilo koji način prenet u bilo kom obliku – elektronski, mehanički, fotokopiranjem ili drugačije, bez prethodne pisane dozvole izdavača.

Copyright ©
LawDem, Lawyers for Democracy (www.lawdem.org) and Dosije 2008. All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopyng, recording or otherwise, without the prior permission of the publisher.

Štampa:
Dosije, Beograd

Printed by:
Dosije, Belgrade

Tiraž: 1000 primeraka

Circulation: 1000 copies

ISBN: 978-86-7738-089-2

ISBN: 978-86-7738-089-2

SADRŽAJ

A. PRAVNA INFORMATIKA

DEO I: TEORIJSKI OKVIRI

Glava 1 - KIBERNETIKA

1.1. NASTANAK KIBERNETIKE 11
1.2. PROCES UPRAVLJANJA KOD ŽIVOTINJA I MAŠINA 12
1.3. KIBERNETIKA I DRUŠTVO 12
1.4. KONCEPTUALNA PITANJA KIBERNETIKE 13
1.5. POJMOVNA I TERMINOLOŠKA PITANJA 14
1.6. ZNAČAJ KIBERNETIKE DANAS 17

Glava 2 - PRAVNA KIBERNETIKA

2.1. UVOD 18
2.2. STRAH OD „ROBOTIZACIJE PRAVA" 18
2.3. KOMUNIKACIJE I PRAVO (Norbert Viner) 19
2.4. JURIMETRIJA (Li Levindžer) 21
2.5. KIBERNETIKA I PRAVO (Đ.A. Kerimov) 23
2.6. KIBERNETIZACIJA PRAVA (Viktor Knap) 24
2.7. PRETRAŽIVANJE PRAVNIH TEKSTOVA (Lejman Alen) 25
2.8. PRAVNI EKSPERTNI SISTEMI (J.Bing, R. Saskin) 26

Glava 3 - OD PRAVNE KIBERNETIKE DO PRAVNE INFORMATIKE

3.1. GENEZA PRAVNE INFORMATIKE (Mario Lozano) 26
3.2. KARAKTER PRAVNE KIBERNETIKE 28
3.3. PODELA („GRANE") PRAVNE KIBERNETIKE 29
3.4. METODI I TEHNIKE PRAVNE INFORMATIKE 33

Glava 4 - PRAVO U INFORMATIČKOM OKRUŽENJU
4.1 INFORMATIKA 36
4.2. INFORMATIČKA TEHNOLOGIJA I PRAVO 39

DEO II: PRIMENA INFORMATIKE U PRAVU

Glava 1 - PODRUČJA PRIMENE INFORMATIKE U PRAVU
1.1. INFORMATIČKA FUNKCIJA DRŽAVE 48
1.2.PRIMENA INFORMATIKE NA PODRUČJU ZAKONODAVSTVA 51
1.3. PRIMENA INFORMATIKE U PRAVOSUĐU 53
1.4. PRIMENA INFORMATIKE U JAVNOJ UPRAVI 54
1.5. ELEKTRONSKA VLADA (E-GOVERNMENT) 56
1.6. E-UPRAVA – EVROPSKI OKVIRI 58
1.7 PRAVNI DOKUMENTI. 61
1.8. BAZE PRAVNIH PODATAKA 62

Glava 2 - PRAVNI INFORMACIONI SISTEMI
2.1. PODOBNOST PRAVA ZA INFORMATIZACIJU 63
2.2. PORAST (POPLAVA) PRAVNIH INFORMACIJA 64
2.3. DINAMIKA PRAVNOG PORETKA 65
2.4. SISTEM PRAVNIH INFORMACIJA I PRAVNI INFORMACIONI SISTEM 66
2.5. POSEBNA PITANJA OBRADE PRAVNIH INFORMACIJA 68
2.6. PREDNOSTI KOMPJUTERSKI ORIJENTISANIH PRAVNIH INFORMACIONIH SISTEMA U ODNOSU NA KLASIČNE SISTEME PRAVNIH INFORMACIJA 74
2.7. CILJEVI PRAVNOG INFORMACIONOG SISTEMA 75

Glava 3 - INFORMATIČKA TEHNOLOGIJA I UPRAVNI POSTUPAK
3.1. PRAVNI POSTUPCI I INFORMATIKA 77
3.2. ELEKTRONSKI POTPIS 77

3.3. UPRAVNI AKTI I KOMPJUTERSKA TEHNOLOGIJA 78
3.4. UPOTREBA SAVREMENE TEHNOLOGIJE U UPRAVNOM POSTUPKU 82
3.5. AUTOMATIZOVANE EVIDENCIJE 84

Glava 4 - KOMPJUTERSKI KRIMINAL
4.1 KOMPJUTERSKI KRIMINAL 85
4.2. POJAM KOMPJUTESRSKOG KRIMINALITETA 86
4.3. KARAKTERISTIKE UČINILACA 86
4.4. KOMPJUTERSKA KRIVIČNA DELA 88
4.5. SAJBER KRIMINAL 90

Glava 5 - PRAVO PRIVATNOSTI I INFORMATIČKA TEHNOLOGIJA
5.1. TZV. NAPAD NA PRIVATNOST 91
5.2. POJAM „PRIVATNOSTI" (PRIVACY) 92
5.3. ZAŠTITA PODATAKA U KOMPJUTERIZOVANIM SISTEMIMA 93
5.4. PRAVNI OKVIRI ZAŠTITE 94
5.5. KARAKTERISTIKE ZAKONODAVSTVA ZA ZAŠTITU PODATAKA 95
5.6. POSEBNA TELA I ORGANI 98
5.7. OMBUDSMAN ZA ZAŠTITU PODATAKA 98
5.8. PRIKUPLJANJE PODATAKA 101
5.9. KONVENCIJA SAVETA EVROPE (1981) 101
5.10. ZAKONSKA ZAŠTITA PODATAKA O LIČNOSTI KOD NAS 105

B. INTERNET ZA PRAVNIKE

UVOD - INTERNET PREZENTACIJE NAMENJENE PRAVNICIMA 109
Glava 1 - PRIMARNI IZVORI PRAVA
1.1. Zakonodavstvo 111
1.2. Sudske odluke 123
Glava 2 - SEKUNDARNI IZVORI PRAVA
2.1. Pravni časopisi 136
2.2. Publikacije i baze podataka iz oblasti prava 148
Glava 3 - REFERENTNI IZVORI

3.1. Biblioteke 154
3.2. Pretraživači 158
Glava 4 - INSTITUCIJE VAŽNE PRAVNICIMA
4.1. Pravni fakulteti 165
4.2. Istraživačke institucije 175
4.3. Nevladine organizacije iz oblasti prava 178
4.4. Advokatske komore 190
4.5. Lokalne samouprave u Srbiji 195
4.6. Međunarodne institucije 202
Glava 5 - POJEDINCI
5. Pojedinci 207

ODABRANA STRUČNA LITERATURA 210

PREDGOVOR

Novim nastavnim programima koji su rađeni prema zahtevima tzv. Bolonjske deklaracije, predviđeno je da na pravnim fakultetima *Pravna informatika veština* bude opšteobavezan predmet na prvoj godini studija. *Pravna informatika veština (Internet za pravnike)* proizašlo je iz potrebe da se studentima pravnih fakulteta koji pohađaju kurs iz ovog predmeta obezbedi odgovarajući udžbenik, pošto su prethodna izdanja *Pravne informatike* i *Internet vodiča za pravnike* u potpunosti ispunili svoju nastavnu i edukativnu svrhu.

Imajući u vidu veoma brz razvoj informatičke tehnologije u oblasti prava, ovo izdanje *Pravna informatika veština (Internet za pravnike)* u pogledu sadržine usklađeno je sa novim tokovima razvoja informatičke tehnologije u ovoj oblasti, kao i sa odgovarajućim potrebama nastave.

Udžbenik je sistematizovan u dva dela. Prvi deo "Pravna informatika" ima za cilj da studente upozna sa opštim teorijskim i konceptualnim osnovama pravne informatike, kao i sa mogućnostima primene informacione i komunikacione tehnologije u pravnoj profesiji. U drugom delu "Internet za pravnike" opisane su internet prezentacije iz oblasti prava, kako u našoj zemlji, tako i internet prezenacije koje se odnose na pravo u neposrednom okruženju zapadnog Balkana, u Evropi i u svetu.

Koristimo priliku da se posebno zahvalimo na saradnji, sugestijama i podršci svima, posebno studentima koji su, svojim zalaganjem u nastavi i izradom seminarskih radova, doprineli da se predmet Pravna informatika veština približi svetskim i evropskim akademskim standardima.

Beograd, januar 2008.

Autori